

ה. אין לקרוא לנקבה בשם של זכר, כגון: "דְּנִיָּאל" שהוא שם זכר גמור. ולא כאותם בורים ששינו את שמותם וקוראים שמות של זכרים לנקבות, ובלבלו את קדושת השמות, כי יש

ועי' בספר טירת כסף (דף נג ע"ג) שכתב שאשה שהיא עקרה ויש לה רוחא דדכורא ואינה מתעברת, אם תקבל עליה יסורין באהבה ושמחה, מסתלקת ממנה נשמת זכר ותלד. וכ"כ בספר מגיד מישרים שאשתו של מרן הבית יוסף לא היתה ראויה להביא ילדים בסיבת שהיה לה רוחא דדכורא, וע"י שקיבלה עליה יסורין באהבה, הולידה בנים. וכ"כ הגאון רבי אברהם הכהן מסאלוניקי בספר שיורי טהרה (מערכת ב אות טז). ע"ש.

ועי' בספר הדבש להרב משה דרייזין, בחלק ציצים ופרחים (עמוד 229) שכתב: שאלו אצל הגרצ'ובער איך שבמשפחה נולדה בת, הנוגע להשם שלה לקוראה על שם הנפטר, והנפטר שרצו לקוראה על שמו היה זכר, ושמו היה "שבתי" או "שעפסיל", ורצו שלא לאבד את זכרו ויהיה לזכרון תמיד, איך להחליף. וענה להם שיקראוה "רחל-שעפסיל". ע"כ. והביאו בספר זיו השמות (פרק ה סעיף ב). ע"ש. ועי' בשו"ת יד אפרים (שונות סימן לב) שכתב בשם ספר דברים ערבים (חלק ב דף קס) שהוה עובדא באשה אחת שהיה שמה "חיה" בחילוף "חיים", ואמר שלא הוי לא זכר ולא נקבה, ולכן היא לא תוליד רק אם יוסיפו לה עוד שם. ע"ש. וכל זה דוקא כשנקראת על שם של זכר ממש, דהיינו שהוא על שם מי שנקרא כן, כגון: שהיה שמו "אליעזר" וקראו שם הבת "אֵלִיעֶזֶרָא", ובזה יש להחמיר מטעם שהוא הורדה לנפטר שקראו על שמו, וכמ"ש הגאון בעל פרי השדה בתשובה (חלק ג סימן יז) וז"ל: ובענין קריאת הנקיבה על שם איש שנפטר, הבאתי במקום אחר בשם קדוש אחר דירידה היא לו. עכ"ל. וכ"כ בשו"ת ציץ אליעזר (חלק יא סימן נו). ע"ש. ומיהו עי' בשו"ת שם משמעון (חיו"ד סימן כג) שכתב להתיר אפילו בקריאת שם אחרי הזכרים, שאין לחשוש שלא תוכל להביא ילדים לעולם מפני ששמה על שם הזכר. ע"ש.

סכנה גדולה לנקבה שתקרא בשם הזכר, שלא תוכל להביא ילדים לעולם.^ה

אוצר החכמה

^ה כן כתב בספר המצרף (סימן פז) והאריך בחומר האיסור לקרוא שם אשה לאיש, מפני שכל מין למינו ישכון ובן אדם לדומה לו, ולא יבאו לבלבל את המינים ולערב את היוצרות, להראות שאין הבדל בין זכר לנקבה, אלא אדרבה בזה יבדלו כל אחד למקומו, ולא יבואו לעשות מעריב ערבים שלא בחכמה, כי כן הוא המשפט להבדיל בין המינים. וכתב שיש בזה משום דרכי האמורי מדאמרינן בשבת (סז:): הוא בשמה והיא בשמו - יש בו משום דרכי האמורי. ע"כ. הרי שיש בו משום דרכי האמורי, שהם היו נוהגים להחליף את שמותיהם, ולקרוא לאיש בשמה של האשה ולאשה בשמו של האיש. ע"ש. ובספר זכר דוד זכות (מאמר א פרקפה) הזכיר ג"כ לדברי ספר המצרף ודחה את דבריו, שהוא אסר דבר שלא חששו לו רבנן דקשישי מינן, וחזינן להו טובא שהיו נושאים שמות של נקבות, כמו רבינו "שמחה" תלמידו של רש"י, וזקנו של ר"י בעל התוספות שחיבר מחזור ויטרי. וכתב בזה"ל: ובמחילה מכבודו לא שת את לבו ולא פנה לשמאלו לפירוש רש"י, שפירש: הוא בשמה והיא בשמו - הוא ואשתו מחליפין שמותיהן זה בזה בלילה, משום ניחוש. ע"כ. וכל זה לא נגע ולא פגע בקריאת השמות לבנים. ע"ש.

ואנא עבדא עמדי ואתבונן דבגמרא סוכה (מח:): איתא: הנהו תרי מיני, חד שמיה "ששון" וחד שמיה "שמחה", אמר ליה ששון לשמחה: אנא עדיפנא מינך, דכתיב: "ששון ושמחה ישיגו" וגו'. אמר ליה שמחה לששון: אנא עדיפנא מינך, דכתיב: "שמחה וששון ליהודים". אמר ליה ששון לשמחה: חד יומא שבקוך ושיוך פרוונקא, דכתיב: "כי בשמחה תצאו". אמר ליה שמחה לששון: חד יומא שבקוך ומלו בך מיא, דכתיב: "ושאבתם מים בששון". ע"כ. והנה לפי מה שאמרו הכא שהיה איש שנקרא בשם "שמחה", א"כ מעיקרא ליכא לכל הני מילי. דהא לא שמענו בתנ"ך שם "שמחה" לאשה, ובתלמוד ראינו שיש שם "שמחה" לאיש, וא"כ אין כלל ראייה ממ"ש בספר זכר דוד שטען קבא דקושייתא על הרב המצרף, ממה שלא נהגו כן רבנן קשישאי. רק דא"כ לפי"ז לכו"ע שפיר עבדי אלו שקראו לאיש בשם "שמחה", כמו רבינו שמחה דוויטרא בעל מחזור ויטרי, שהיה תלמיד רש"י וסבו של הסמ"ג, ורבינו שמחה מאספירה, ורבינו שמחה בעל העיטור, וכמובא בסדר הדורות

(חלק א דף קו ע"ד). ע"ש. וכן רבינו שמחה שהוזכר בתוספות יומא (מו: ד"ה כי), ומהתימה על אלו שקראו לנקבות בשם "שמחה" שהוא שם הזכר, וחששא איכא משום בנים, וכמ"ש בספר ברית אבות (סימן ח אות לז, דף סג ע"ב) בשם המקובלים. ע"ש.

214675

Figure 1

וַאִין לומר שאין מביאים ראיה ממ"ש בסוכה (מח:), משום שהם היו תרי מיני, והמינים לא מקפידין על השמות, ולכן אפשר שהם היו נוהגים להפוך את השמות מפני רשעותן, וקראו גם לזכרים בשם הנקבות, כדי להרבות זימה. הנה כתב רשכבה"ג גאון עוזינו רבינו יוסף חיים מבבל בספר בן יהוידע (שבת סז:): שבימים הראשונים היו נמצאים במקום בני אדם רוחין ושרין הרבה, והיו יודעים שיש כיתות שדים שהם זכרים, ואלו אם נגררין נדבקין עם בני אדם זכרים, ולכן מחליפין שמותן, דאת האשה קורא אותה בשמו שהוא שם זכר, ואז יבדלו שדים הזכרים ולא יבואו לידבק בה, כי חושבים שהיא מן הזכרים. ואפילו אם עתה יבואו שדים הנקבות לידבק בה, לא יריעו ולא ישחיתו כי באמת היא אשה נקבה ולא זכר. וכן אשתו קוראתו בשמה כדי שיחשבו השדים שהיא נקבה ויבדלו הנקבות מלהדבק בו, ואפילו כי עתה יבואו השדים הזכרים להידבק בו, לא יריעו ולא ישחיתו, כי באמת הוא זכר. עכ"ל. וא"כ אם נאמר שהמינים שינו את שמותם וקראו לזכר "שמחה" שהוא שם נקבה, מה הועילו בתקנתן, כיון שהכירו השדים שהשם "שמחה" הוא גם שם של זכר (ע"י שהמינים רגילין לקרוא ג"כ לזכר "שמחה"), וקלקלו לעצמן במה ששינו את השמות, ומסתמא היו המינים רגילין לעשות את כל דרכי האמורי וגם את ענין החלפת השמות בלילה, ומשמע מדברי הגמרא הנ"ל שהשדים מכירים את שמות הזכרים והנקבות. אלא כ"ע צ"ל ששם "שמחה" הוא שם זכר, ובלילה היו קוראים לאשה בשם "שמחה" להחליף את השמות מפני השדים, אבל ביום לעולם היו קוראים בשם האמיתי כדי שבלילה יהיו יכולים להטעות את השדים. ודו"ק.

ועוד יש להוכיח דודאי שם "שמחה" דהתם הוא היה שם הזכר ולא שם הנקבה, דהא מאי טעמא הזכיר לשיחת מינים ושוטין ללא שום טעם ועל שום סיבה, בדברי ליצנותא קבא דתיפלות, ומאי נפקא מינא ללומדי התורה בהאי, שאין התלמוד כותב דברים על חנם, שקבלנו מרבותינו הקדושים שבכל דור ודור שאין בדברי התלמוד אפילו אות אחת יתירה, וכלשון הרשב"א בתשובותיו (חלק א סימן שיד): מחכמת

מחברי התלמוד להודיע ענינים רבים דרך שתיקה מתוך סידורן לבד. עכ"ל.
 ע"ש. וכ"כ החיד"א בשו"ת יוסף אומץ (סימן א ד"ה עתה) משמו. ע"ש. וכ"כ הגאון
 רבי אברהם הכהן מסאלוניקי בספר טהרת המים (מערכת מ אות כו, דף לו ע"ב).
 ע"ש. ואפילו אות אחת יתירה שבגמרא סומכין עליה לפסוק ממנה הלכתא גבירתא,
 וכמ"ש הרשב"א בתשובה (חלק א סימן תיג) בזה"ל: ולא תאמר כי זה דברי אשה
 דאומנתו של אביי אמרתן. כי בודאי משאמרן אביי וקבעו אותן בגמרא האמינום
 וסומכין עליה. עכ"ל. ע"ש. וכ"כ מהר"ר ישראל איסרליין בשו"ת תרומת הדשן (חלק
 ב פסקים וכתבים סימן קלח) שלא השמיעו לנו שיחה של סתם בתלמוד, ולכן יליף
 הלכה אחת משיחה אחת של רבי יהודה הנשיא. ע"ש. וכ"כ הגאון רבי חיים פאלאג'י
 בספר כל החיים (ממערכת מ אות מא) וז"ל: מעשה שמביא התלמוד לספר דברים,
 יש ללמוד ממנו, דאי אפשר דהוה איסור בדבר ההוא, לא הוה שתיק תלמודא
 מלאומרה, והוכיח כן מדברי תרומת הדשן הנ"ל. ע"ש. וע"ע בחקקי לב פאלאג'י
 (חלק א חיו"ד סימן נ, דף צ ע"ד). ע"ש. וכ"כ מרן החיד"א בספר ראש דוד (פרשת
 דברים) שדברי בדיחותא שיש בתלמוד אינם דברים בטלים ח"ו, אלא זה הוא
 פלפול בהלכה נגד הדין. ע"ש. ועי' בספר שיורי טהרה להגאון רבי אברהם הכהן
 מסאלוניקי (מערכת ב אות מד, דף לו ע"א) מש"כ להקשות עליו. ע"ש. וא"כ הכא
 מאי טעמא להני מילי יתירי דאמרו חכמים להביא דברי המינים הללו. אלא מכאן
 נלמד דאין שום איסור בשם "שמחה", ואפילו בזמן התלמוד הוא היה שם לזכרים,
 ולכן שתיק תלמודא ולא הקשה. וא"כ מאי בעי הרב זכר דוד, והלא אפשר שהם
 שמות הזכרים, ולכן לא חשו רבנן קשישאי וקראו בשמותם בשם "שמחה", ולעולם
 אין לקרוא בשמות הזכרים לנקבות. ועי' להגאון יעב"ץ בשו"ת שאילת יעבץ (חלק א
 סימן מא), מה שביאר בענין תרי מיני הללו. ע"ש.

הדרך לענין שאין לקרוא שמות הזכרים לנקבות בשום ענין, שאפילו אם האשה
 רוצה לדבר בלשון זכר יש בו סרך איסור, וענינא דפריצותא, וכמ"ש בשבת (קמ):
 שאמר רב חסדא לבנותיו את דרכי הצניעות, והזהירם בהאי לישנא: וכי קא קארי
 אבבא איניש לא תימרון מנו אלא מני. ע"כ. ופרש"י: לא תימרון מנו - מי הוא, לשון
 זכר, לא תרגילו לשונכם לדבר עם זכרים. אלא מני - מי היא. עכ"ל. הרי שאין
 לעשות דברים המביאים לידי הכחשת ההבדל בין הזכרים לנקבות. וכן כתב הגאון
 רבי אברהם פאלאג'י בספר פדה את אברהם (מערכת ש אות יט, דף כב ע"ג), להוכיח

1234567

מהגמרא שבת הנ"ל, שאסור לקרוא לנקבה בשם של זכר. ע"ש. וע"ע במדרש רות רבה (פרשה ז סימן טו) שבועז אמר לרות בלשון זכר: "ויאמר הבי המטפחת אשר עליך", הבה כתיב - מלמד שהיה מדבר עמה בלשון זכר שלא ירגיש בו בריה, ואחזי בה - מלמד שחגרה מתניה כזכר. ע"כ. ללמדך שאסור לקרוא לבנותיו בשם זכרים, ולא כמנהג כמה בורים לקרוא לנקבה בשם "דניאל" שהוא שם הזכר, וערכבו העולמות ומזיקין את עצמם.

1234567

וכן כתב רבי שבתי ליפשיץ בספר ברית אבות (סימן ח אות לו, דף סג ע"ב) שלדעת המקובלים שהשם של אדם האסוד נשמתו, בסוד: נפש חיה הוא שמו, וא"כ יש לנקבה ההיא שנקראת בשם זכר - נשמת זכר, ואינה מסוגלת להוליד בנים. וגם אם תלד, לא תלד אלא נקבה אחת, ורק ע"י זכות גדול תוכל להוליד זכר. ע"ש. וכ"כ בשו"ת מילי דאבות (חלק ה סימן ד) שאסור ליתן שם זכר לנקבה. ע"ש. וכן כתב הגאון רבי אברהם פאלאג'י בספר פדה את אברהם (מערכת ש אות יט, דף כב ע"ג) וז"ל: ולקרוא לזכר בשם "שמחה" וכיוצא, שהוא לישנא דקרא. אך להפך לנקבה בשם זכר צריך לדעת אי מותר, על לא יהיה כלי גבר על אשה, מפני הסיבה דבאין להתערב בקריאתן. עכ"ל. ע"ש. וכן כתב בספר זכר דוד (מאמר א פרק פה) אחר שדחה לדברי ספר המצורף, כתב וז"ל: אלא דטעמא בעי, כיצד יתן ה' בלבו של אבי הבן לקרוא שם נקבה לבנו, ולולי דמסתפינא אמינא שענין זה אירע היכא דנשמת הבן באה מסטרא דנוקבא כמו יצחק אבינו ע"ה, שקודם העקידה היה נשמה מסיטרא דנוקבא, ובעת העקידה פרח נשמה זו ממנו ובאה תוך האיל, וזה שנאמר (בראשית כב, יח): "אלהים יראה לו השה לעולה בני", דהיינו השה הוא בני, יען בשה היתה בו נשמת יצחק והעלהו לעולה, אך ליצחק ניתנה לו נשמתא מצד דכורא, כמ"ש בעשרה מאמרות (מאמר חיקור דין חלק ב פרק ח). עכ"ל. ע"ש.

וכעת ראיתי להגאון רבינו יוסף חיים מבבל בשו"ת תורה לשמה (סימן תקא) שנשאל על דבר שיחתה של אביגיל עם דוד המלך, באומרה לו (ש"א כה, כז): "אשר הביא שפחתך לאדוני", שהיה צ"ל "הביאה" בלשון נקבה, ולמה אמרה בלשון זכר. והשיב שאביגיל היתה צריכה להיות זכר ומפני החטא נעשית נקבה, וזה סוד מה שאמרה אביגיל לדוד המלך ע"ה: אשר הביא שפחתך לאדוני - בלשון זכר, ולא אמר "אשר הביאה" - לשון נקבה, לרמוז כי שרשה זכר ולא נקבה, ולכן תמצא כי פעם

ו. הקורא על שם עצם של דבר מסויים, אין צריך להקפיד בין
זכר לנקיבה, כגון: שם "מְנוּחָה" ^{מנוחה} שהוא שם זכר, אפשר
לקרוא בשם "מנוחה" לבת ^{לבת}.

אחת נכתב בנביאים "אביגל" חסר יו"ד, לרמז כי נמשכה מיעקב אע"ה שעשה את הגל עם לבן, וזו "אבי-גל", הרי על פי סודן של דברים בכוונה מכוונת נכתב אשר הביא לשון זכר. ע"ש. ועי' בשו"ת חתם סופר (חלק ד אהע"ז ב סימן יח) שכתב ששמות הזכרים מחולקים משמות הנקבות, ויש בהם הרגש במבטא. ע"ש. הרי לנו חומר האיסור לקרוא בשמות של זכרים לנקבות, וגם מטעמא דסכנתא, דלא לחינם נתנו בפיו לקרוא לבתו כלשון זכר. והמזהיר והנזהר שלומם ירבה כנהר.

כך משמע מרש"י בכתובות (סא:) שכתב על כמה שמועות שהלכה בהן כרב מלכיו, ובכמה שמועות שהלכה כרב מלכתא, וכדי שלא להחליף את השמות ויגיעו לידי שיבוש ויתלו הלכות בשם מי שלא אמרם, אמרו: וסימניך מתניתא מלכתא, ופרש"י: לגבי שמעתא הויא מתניתא מלכתא, דהא מינה מותבינן תיובתא לשמעתא, וסימניך "מלכיא" - לשון נקבה, אבל "מלכיו" - לשון זכר. עכ"ל. הרי שרב "מלכיא" אפילו שמילת "מלכיא" היא לשון נקבה, נקרא שמו "מלכיא", ומשמע שאפשר לקרוא בשם עצם של דבר לזכר או לנקבה. ועי' ברש"י יומא (פא: ד"ה תשבתו) שכתב: "שבת" שבתון הוא לשון זכר, אף לשון "מנוחה" הוא לשון זכר. עכ"ל. ואף נקראו נשים בשם "מנוחה", אע"פ שהוא לשון זכר. וכתב רבינו הרדב"ז בתשובותיו (היו"ל מכתב יד, חלק ח סימן רז) כתב בשם הרא"ש בתוספותיו (ד"ה מראות) שדבר שאין בו רוח חיים פעמים הוא נכתב בלשון זכר ופעמים בלשון נקבה. וכן כתב ר"ת בריש קמא. ע"ש.

וכן מותר לקרוא בשם "קֶרֶן" בין לבן ובין לבת, ואפילו שמילת "קרן" היא לשון זכר, וכמ"ש בתוספות יום טוב עמ"ס זבחים (פרק ה משנה ג). מכל מקום פעמים שמילת "קרן" משמשת גם בלשון נקבה כגון (ירמיה מח, כה): "נגדעה קרן מואב". וכ"כ מרן החבי"ף בספר כל החיים (ממערכת ק אות כג, דף יב ע"ד). ע"ש. ואף איוב